

*Din etnologia
germanilor din România*

---

*Aus der Ethnologie
der Deutschen in Rumänien*

*Dedicăm acest volum Profesorului Paul Niedermaier,
membru corespondent al Academiei Române,
cu prilejul împlinirii a 80 de ani*

*Wir widmen diesen Band Professor Paul
Niedermaier, korrespondierendes Mitglied der
Rumänischen Akademie, zum 80. Geburtstag*

Sibiu/Hermannstadt

2017

Din etnologia germanilor din România

Aus der Ethnologie der Deutschen in Rumänien

Antologie realizată de Andreea Buzaş și Ilie Moise

Editat cu sprijinul Forumului Democrat al Germanilor din Sibiu.

Herausgegeben vom Demokratischen Forum der Deutschen in Hermannstadt.

Finanțat de Departamentul pentru Relații Interetnice din cadrul Secretariatului General al Guvernului României prin intermediul Forumului Democrat al Germanilor din România și al Forumului Democrat al Germanilor din Sibiu.

Gedruckt mit der finanziellen Unterstützung des Departements für Interethnische Beziehungen im Generalsekretariat der Rumänischen Regierung durch das Demokratische Forum der Deutschen in Rumänien und das Demokratische Forum der Deutschen in Hermannstadt.

Se distribuie gratuit / Gratisexemplar.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Din etnologia germanilor din România = Aus der Ethnologie der Deutschen in Rumänien / antologie realizată de Andreea Buzaș și Ilie Moise. - Sibiu : Editura Honterus, 2017

ISBN 978-606-8573-93-9

I. Buzaș, Andreea (antolog.)

II. Moise, Ilie (antolog.)

39

© 2017 Toate drepturile revin autorilor

Alle Rechte vorbehalten

Culegere texte: Adina Popa

Layout, selecție imagini: Andreea Buzaș

Traduceri: Beatrice Ungar

Corectură: Benjamin Jozsa, Ilie Moise, Irma Walter

ISBN: 978-606-8573-93-9

Editura Honterus Sibiu

Honterus Verlag Hermannstadt

www.honterus-verlag.ro

Tipar/ Druck: Honterus Sibiu / Hermannstadt

Sumar / Inhalt

Prefață / Vorwort (Ilie MOISE) / 9

Erhard ANTONI / 14

*Considerații asupra unor obiceiuri de peste an din satul Toarcla,
județul Brașov* / 14

Einige Jahreslaufbräuche aus Tarteln, Kreis Brașov / 20

Andrea BARGAN / 27

*„Vrăjirea vremii” – ritualuri folclorice românești descrise de Julius
Teutsch* / 28

*Wetterzauberei – volkstümliche, rumänische Riten beschrieben von
Julius Teutsch* / 32

Martin BOTTESCH / 37

*Despre agricultură în Apoldu de Sus între cele două războaie
mondiale* / 40

*Zur Landwirtschaft in Großpold zwischen den beiden
Weltkriegen* / 41

Rolf Wilh. BREDNICH, Ion TALOȘ / 63-64

*Pauline Schullerus și folclorul românesc din Transilvania. Prefață la
„Rumänische Volksmärchen aus dem mittleren Harbachtal”
(1977)* / 65

*Pauline Schullerus und die rumänische Folklore in Siebenbürgen.
Vorwort zu „Rumänische Volksmärchen aus dem mittleren
Harbachtal” (1977)* / 68

Andreea BUZAȘ / 99

Manuscrise de folclor săsesc în arhive sibiene / 100

*Manuskripte zu siebenbürgisch-sächsischem Brauchtum in den
Hermannstädter Archiven* / 108

Roswith CAPESIUS / 119

Mobilier pictat săsesc. Meșteri și meșteșug / 121

Siebenbürgische Möbelmalerei. Handwerk und Handwerker / 129

Vasile CIOBANU / 138

Cursul de vară pentru etnografie germană de la Sibiu (1926) / 140

Der Hermannstädter Ferienhochschulkurs für deutsche Volkskunde (1926) / 161

Rosemarie DÖRR-WALMENN / 185

Cununa - un obicei de vară al sașilor din Cenade / 186

Das Kronenfest – ein Sächsischer Kronenbrauch in Scholten / 188

Karl Wilhelm FISI / 193

Elemente modale în variantele cântecului popular săsesc / 194

Modale Elemente in den Varianten des Sächsischen Volksliedes / 198

Ligia FULGA / 206

Considerații privind cercetările de teren în satele săsești din sud-estul Transilvaniei în perioada 1990-2005; un mod de valorificare / 208

Überlegungen zu Feldforschungen in den sächsischen Dörfern im Südosten Siebenbürgens im Zeitraum 1990-2005... / 214

Anca GOȚIA / 221

Ludwig Vinzenz Fischer și folclorul românesc / 223

Ludwig Vinzenz Fischer und die rumänische Folklore / 229

Sigrid HALDENWANG / 237

Lexeme atestate în documente transilvane și în graiurile săsești din Transilvania, referitoare la convenții stabilite juridic și la obligații ale sașilor / 240

In siebenbürgischen Urkunden und im Siebenbürgisch-Sächsischen belegte Lexeme, die sich auf festgelegte rechtliche Vereinbarungen und auf Pflichtleistungen beziehen, die einem bestimmten Zeitraum zuzuordnen sind / 240

Herbert HOFFMANN / 256

De la Confreria Pietrarilor la Loja Masonică – o față mai puțin cunoscută a obiceiurilor de breaslă din Transilvania / 261

Von der Steinmetzbruderschaft zum Freimaurerbund – eine kaum bekannte Seite siebenbürgischen Zunftbrauchtums / 264

Gudrun-Liane ITTU / 286

„Spiritului vechi, veșminte noi” (despre portul popular și păstrarea acestuia) / 288

„Dem alten Geist, ein neues Kleid” / 294

Horst KLUSCH / 302

Contribuții la cercetarea obiceiului „Lolele din Agnita” / 305

Forschungsbeitrag zum Urzelnlauf in Agnetheln / 307

Pomul cu dinți de rechin, dispozitiv de testare a toxicității mâncărilor în Evul Mediu / 316

Der Natterbaum, Amulette, Aberglauben, Volksglauben, Schutzfunktionen / 318

Exodus Hamelensis – despre evoluția și mesajul unei străvechi legende / 326

Exodus Hamelensis – vom werden und sinn einer alten sage / 326

Simona Maria MALEAROV / 336

Armăroaia – piesă inedită a mobilierului săsesc / 337

Die Almerei - ein wenig bekanntes Möbelstück der Siebenbürger Sachsen / 342

Hanni MARKEL, Michael MARKEL / 356

Teatrul popular săsesc la și din Viscri / 357

Volkstheater in und aus Deutschweißkirch / 357

Ilie MOISE / 387

Dimensiunea etnologică a activității Profesorului

Paul Niedermaier / 388

Die ethnologische Dimension der Forschungstätigkeit von Professor

Paul Niedermaier / 392

Dr. Irmgard Sedler ... la aniversare / 396

Dr. Irmgard Sedler zum 60. Geburtstag / 398

In memoriam: Horst Klusch (1927-2014) / 402

In Memoriam: Horst Klusch (1927-2014) / 403

Paul NIEDERMAIER / 406

Reflectarea viticulturii în arhitectură / 409

Widerspiegelung des Weinbaues in der Architektur / 410

Michael OREND / 423

Obiceiuri de nuntă la sași / 423

Die Hochzeitsbrauche der Siebenbürger Sachsen / 424

Anneliese PORUCIUC / 436

Din amintirile unui copil de sas – vorba de duh, proverbe... / 437

Erinnerungen eines Sachsenkindes – Sinnsprüche, Sprichwörter und Redensarten / 440

Karla ROȘCA, Horst KLUSCH / 444

Căni mari de breaslă și de vecinătate din Transilvania / 445

Zunft- und Nachbarschaftskannen aus Siebenbürgen / 448

Trude SCHULLERUS / 462

Artă populară și păstrarea portului popular / 463

Volkskunst und Trachtenpflege / 463

Irmgard SEDLER / 470

Între lutheranism și anabaptism. Mărturii ale exilaților austrieci din sec. al XVIII-lea stabiliți în Transilvania / 471

Zwischen Luthertum und Anabaptismus. Selbstzeugnisse österreichischer Transmigranten des 18. Jahrhunderts in Siebenbürgen / 472

Inge SOMMER / 505

Legende săsești din Petrești, județul Alba... / 505

Die siebenbürgisch-sächsische Sage aus Petersdorf, Kreis Alba... / 507

Helga STEIN / 525

Cercetări etnologice privind sașii din Transilvania... / 530

Volkkundliche Spurensuche nach den Siebenbürger Sachsen. Spuren aus den letzten 50 Jahren / 530

Camelia ȘTEFAN / 547

Tradiții și obiceiuri de iarnă la sașii din Transilvania / 549

Gedanken zu den Weihnachtsbräuchen der Siebenbürger Sachsen / 549

Bibliografie / 554